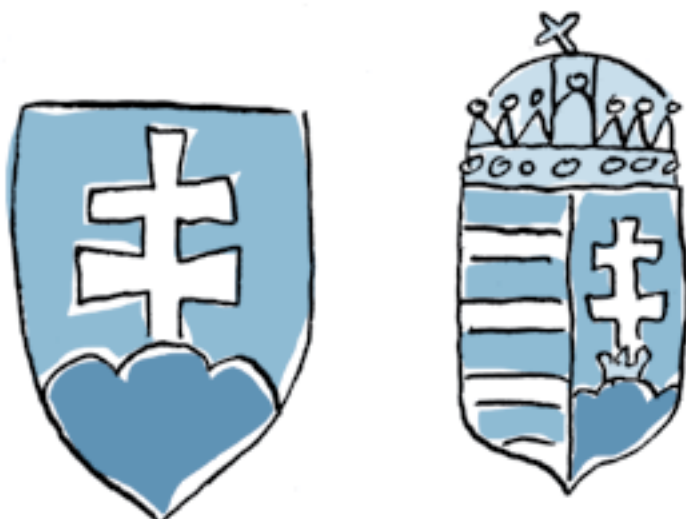

EGYÜTT A KÁRPÁT- MEDENCÉBEN

27/1 A KISEBBSÉG FOGALMA

LEXIKONCIKK

Általában egy társadalmi csoporton belül az a kisebb létszámú csoport, amely valamilyen ismérv révén különbözik a többségtől. Szűkebb értelemben etnikai, nemzetiségi, nyelvi, vallási kisebbségek különböztethetők meg...

.....

A kisebbségi kérdést az Alkotmány mellett (amely kimondja az állampolgárok egyenjóságát) a nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló törvény (1993. évi LXXVII. Tv.) szabályozza. Az utóbbi kisebbségnek tekint minden olyan, a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoportot, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, amelynek tagjai magyar állampolgárok, és a lakosság többi részétől saját nyelve, hagyománya, kultúrája különbözteti meg, s amelynek összetartozás-tudata ennek megőrzésére, valamint közösségeik érdekvédelmére és kifejezésére irányul.

.....

A törvény kimondja, hogy a kisebbségekkel szemben tilos bármiféle hátrányos megkülönböztetés, nem megengedett a többségi nemzetbe való beolvasztásuk, az általuk lakott területek nemzeti vagy etnikai viszonyainak megváltoztatása, az erőszakos át- és kitelepítés, a kisebbségek életkörülményeinek megnehezítése stb. A roma (cigány) lakosságot, amelynek nincs saját állama, etnikai kisebbségnek ismerték el.

.....

13 etnikai és nemzeti kisebbséget tartanak számon (cigányok, németek, horvátok, szlovákok, románok, bolgárok, görögök, lengyelek, örmények, ruszinok, szerbek, szlovének, ukránok), mindegyik rendelkezik önkormányzattal. A kisebbségek országgyűlési képviselete megoldatlan. 1996-ban a kisebbségi jogok védelmére létrehozták a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa tisztséget.

Forrás: Magyar Nagylexikon, Budapest, 2000. kisebbség címszó.

27/2 A KISEBBSÉG FOGALMA

CSOPORTOS FELADATLAP

Válaszoljatok a megismert gondolatok alapján az alábbi kérdésekre!

1. Kiket tekint az 1993. évi LXXVII. Törvény Magyarországon etnikai kisebbségnek?

.....
.....
.....

2. Mi köti össze Magyarországon a többség és a kisebbségek tagjait?

.....
.....
.....

3. Mi választja el őket?

.....
.....

4. Mit tilt meg a törvény valamennyi állampolgár számára?

.....
.....

5. Milyen szervezeteken, hivatalokon keresztül gyakorolhatják közösségi jogukat a kisebbségek?

.....
.....

Kiegészítő kérdés:

Miért nem tekinti a hazai jog etnikai kisebbségnek a Magyarországra a rendszerváltás (1990) óta betelepült ázsiai származású (kínai, mongol, afgán, arab) embereket?

.....
.....

27/3 KISEBBSÉGI KÁRTYÁK

szerbek	bolgárok	cigányok
szlovének	görögök	németek
ukránok	lengyelek	horvátok
	örmények	szlovákok
	ruszinok	románok

27/4a MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI

I. A magyarországi bolgárok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 1358 fő (önkormányzataik szerint legalább 5000)

Szétszórtan élnek Magyarországon.

A bolgárok 2/3 része Budapesten és környékén telepedett meg (Csepel, Halásztelek, Szigetszentmiklós). De élnek Pécs és Miskolc környékén is.

Ősi foglalkozásuk a kertészkedés és a kereskedelem, ám ma már más foglalkozásokat is űznek.

1995. március 1-jétől működik a Bolgár Országos Önkormányzat.

Jellemző vallásuk: ortodox keresztények.

Nyelvük: a délszláv nyelvcsalád tagja.

II. A magyarországi cigányok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 190 046 fő (önkormányzataik szerint legalább 700 000 fő)

Magyarországi letelepedésük szórtságot mutat. Területi megoszlás szerint 6 régióban élnek:

1. Kelet: Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Békés
2. Alföld: Csongrád, Bács-Kiskun, Nógrád
3. Budapest és környéki iparvidék: Budapest, Fejér, Pest, Komárom-Esztergom
4. Észak: Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád
5. Dél-Dunántúl: Baranya, Somogy, Tolna, Zala, Veszprém
6. Nyugat: Vas, Győr-Moson-Sopron

A felmérések szerint 1971-ben 25 ezer cigány lakott Budapesten. (Ez a cigány népesség 8%-a). Ma 46 ezer (9,2%).

Jellemző a hagyományos cigányszakmák (kosárfonás, teknővájás, lókereskedelem, patkoló-és egyéb más kovácmesterség) háttérbe szorulása; a cigányság jobb életkörülményeket keresve (mivel szakmaikra lassan nem volt kereslet) városokba költözött, és ott nagyobb tömböket alkot. Ugyancsak jellemző folyamatnak tekinthető, hogy a sűrűn lakott megyék előregedő aprófalvas településeinek a népesség gyorsan cserélődik, a nem cigány népesség elvándorol, és az értéküket vesztett üres ingatlanokba sok esetben cigányok költöznek.

A rendszerváltást követően kisebbségi önkormányzataik alakultak.

Jellemző vallásuk: római katolikus.

Nyelvük: indoeurópai, ind ág, roma nyelv.

27/4b MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI

III. A magyarországi görögök

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 2509 fő (önkormányzataik szerint legalább 4-4,5 ezer fő).

Letelepedési helyeik:

Budaörs, Miskolc, Szeged, Sopron, Budapest IX. kerület, Beloianisz, Pécs, Sopron, Eger

Civil szervezetük: Magyarországi Görögök Kulturális Egyesülete.

Fontos számukra az anyanyelv ápolása. Önálló tannyelvű iskolájuk nincs.

Híres együtteseik: Iliosz együttes; Szirtosz zenekar.

Jellemző vallásuk: görög katolikus.

Nyelvük: újjörög nyelvcsalád.

IV. A magyarországi horvátok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 15 620 fő (önkormányzataik szerint legalább 80-90 ezer fő)

Szórványban élnek.

Letelepedési helyeik:

1. Vas, Győr-Moson-Sopron
2. Zala (Nagykanizsa, Letenye)
3. Barcs, Pécs, Siklós, Mohács (sokácok, bosnyákok)
4. Baja és környéke (kistelepülések – itt megélhetési gondok is vannak)
5. Budapest.

57 kisebbségi önkormányzatuk van és a Fővárosi Horvát Kisebbségi Önkormányzat.

1990 óta működik a Magyarországi Horvátok Szövetsége.

Kiépült oktatási intézményrendszerük van, kulturális életük jól szervezett.

Jellemző vallásuk: római katolikus.

Nyelvük: délszláv nyelvcsalád.

V. A magyarországi lengyelek

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 2962 fő (önkormányzataik szerint legalább 10-12 ezer fő).

Letelepedési helyeik:

Budapest, Győr, Tatabánya, Miskolc és környéki kistelepülések.

A második világháború idején a megszállt Lengyelországból több ezer lengyel menekült Magyarországra családotstul. A Balaton déli partján települtek le, ott gimnáziumot alapítottak. (Ez az eseménysor is hozzájárult a lengyel–magyar barátság elmélyítéséhez.)

Kultúrájuk ápolására több szervezetük van. Például a Dwa Bratanki Egyesület.

1995 óta működik az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat.

Jellemző vallásuk: római katolikus.

Nyelvük: nyugati-szláv nyelvcsalád.

27/4c MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI

VI. A magyarországi németek

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 62 233 fő (önkormányzataik szerint legalább 200-220 ezer fő)

Letelepedési helyeik:

Baranya, Bács-Kiskun, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Pest, Tolna, Vas, Zemplén megye és Budapest (Csepel-sziget).

Oktatási rendszerük jól kiépített.

A Magyarországi Németek Országos Önkormányzata 10 regionális irodán keresztül működik.

Az itt élő németeket svábokként ismerjük.

Jellemző vallásuk: evangélikus.

Nyelvük: germán nyelvcsalád.

VII. A magyarországi örmények

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 620 fő (önkormányzataik szerint legalább 10 ezer fő),

1995-ben létrejött az Országos Örmény Önkormányzat.

Hagyományos mesterségeket űztek: szőnyegkészítés, szőnyegjavítás, kereskedelem; értelmiségi pályákon is sikeresek (orvos, jogász); jeles képviselőik vannak zenei, képzőművészeti pályán.

Letelepedési helyeik: Szigethalom, Veszprém, Székesfehérvár, Dorog, Nyíregyháza.

Jellemző vallásuk: katolikus és ortodox.

Nyelvük: indoeurópai nyelvcsalád keleti ága, örmény.

VIII. A magyarországi románok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 7995 fő (önkormányzataik szerint legalább 20-25 ezer fő).

12 helyi önkormányzatuk van.

Letelepedési helyeik: Gyula, Pusztaszentlőrinc, Méhkerék, Kétegyháza, Hajdú-Bihar megye keleti része.

Oktatási rendszerük jól kiépített; a közoktatás valamennyi szintjén működik.

Jellemző vallásuk: ortodox.

Nyelvük: újlatin nyelvcsalád.

27/4d MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI

IX. A magyarországi ruszinok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 1098 fő (önkormányzataik szerint legalább 10 ezer fő).

Letelepedési helyeik: a Zempléni-hegység aprófalvai (Komlóska, Múcsony) Sárospatak, Budapest.

1991-ben létrejött a Magyarországi Ruszinok Szervezete.

1997-ben megalakult a Magyarországi Ruszinok Országos Szövetsége (ez az áttelepültek képviselőjét látja el).

Jellemző vallásuk: római katolikus, ortodox.

Nyelvük: keleti-szláv nyelvcsalád.

X. A magyarországi szerbek

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 3810 fő (önkormányzataik szerint legalább 17 ezer fő).

Letelepedési helyeik: Budapest, Pest, Fejér, Tolna, Baranya, Bács-Kiskun, Csongrád, Békés megye.

A szerb–magyar házasságok aránya magas a szerbek körében, mégis kicsi az asszimiláció.

Iskolázottsági adataik kiválóak (43,9% szellemi szabad foglalkozású).

1995-ig működött a Szerb Demokratikus Szövetség. (Országos hatáskörű szervezet volt.)

Ma is működnek helyi kisebbségi önkormányzatok.

1992-től kiépült a szerb iskolahálózat. (Hitközségi és felekezeti iskolák is.)

Kapcsolataik jók az anyaországgal.

A hitélet összetartója a Szerb Ortodox (Pravoszláv) Egyház. 42 templomuk van. (Híresek: ráckevei, grábóci, egri, székesfehérvári, szentendrei templomok.)

Jellemző vallásuk: ortodox.

Nyelvük: délszláv nyelvcsalád.

XI. A magyarországi szlovákok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 17 693 fő (önkormányzataik szerint legalább 100-110 ezer fő)

Jellemző az erőteljes szórványhelyzet, a kettős identitás, az erős érzelmi és kulturális kötődés Magyarországhoz.

A szlovák nemzetiség 7-8%-a Budapesten él, a többi 1/3-a vidéki városban, 2/3-a községekben.

Letelepedésük: Békés, Csongrád, Pest, Komárom-Esztergom, Nógrád, Zemplén megyében.

1948-ban jött létre Magyarországi Szlovákok Szövetsége

Oktatási rendszerük kiépülőben van.

Kulturális központjuk: Békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum szlovák részlege, a békéscsabai Szlovák Kultúra Háza, a szarvasi Vernost' Egyesület, a pilisszentkereszti Szlovákok Regionális Központja.

Vallásuk: 2/3 részük evangélikus, 1/3 részük katolikus.

Nyelvük: nyugati-szláv nyelvcsalád.

27/4e MAGYARORSZÁG NEMZETISÉGEI

XII. A magyarországi szlovének

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 3040 fő (önkormányzataik szerint legalább 5 ezer fő)

Földrajzi értelemben zárt térségben élnek: a magyar–szlovén–osztrák határ közelében, Szentgotthárdtól délre 7 településen; Budapesten, Mosonmagyaróváron, Szombathegyen.

Kisebbségi önkormányzataik is vannak.

Oktatási rendszerük kiépített az óvodától a főiskoláig.

Kulturális életük központjai:

- Savaria Múzeum szentgotthárdi része
- Kanizsai Dorottya Múzeum – Mohács

Jellemző vallásuk: katolikus.

Nyelvük: délszláv nyelvcsalád.

XIII. A magyarországi ukránok

Létszámuk a 2001-es statisztika szerint: 5250 fő (önkormányzataik szerint legalább 10 ezer fő).

Letelepedésük: Budapest, Komárom, Szeged, Debrecen, Nyíregyháza.

1991-ben jött létre az Ukrán-Ruszin Kulturális Egyesület.

1999-ben alakult meg a Magyarországi Ukránok Kisebbségi Önkormányzata.

Jellemző vallásuk: ortodox.

Nyelvük: keleti-szláv nyelvcsalád.

27/5 KUTATÁSI SZEMPONTOK

CSOPORTOS FELADATLAP

A kisebbségi népcsoport megnevezése: .....

A)

Ismerkedjete meg egy kicsit közelebbről a kártyákon szereplő kisebbség történetével! Ennek során keressetek választ az alábbi kérdésekre, és jegyezzétek fel a megszerzett információkat erre a lapra!

1. Mikor és milyen körülmények között érkezett a mai Magyarország területére az adott népcsoport?

.....
.....
.....

2. Miért épp nálunk telepedtek le?

.....
.....
.....

3. Van-e olyan ország, ahol hivatalos államnyelvként beszélik az adott kisebbség nyelvét?

.....

4. Kik (milyen szervezetek és intézmények) segítik a népcsoportot saját kultúrájának ápolásában?

.....
.....
.....

5. Van-e az adott kisebbségnek anyaországa?

.....

B)

Készítsetek egy féloldalas összefüggő fogalmazást a megszerzett információk alapján!

C)

Gyűjtsetek össze néhány olyan képet, amely a vizsgált népcsoport kultúrájának Magyarországon található értékeit mutatja be! Készítsetek ezekből a képekből és a féloldalas fogalmazásból egy A/3-as méretű tablót, amit a következő órán be tudtok majd mutatni a többieknek is!

